

Christo non est, qui adversarius Christi est, qui unitati et paci ejus inimicus est, nobiscum non potest cohære-re. Si cum precibus et satisfactionibus veniunt, audian-tur: si maledicta et minas ingerunt, respuantur¹.

Opto te, frater charissime, semper benè valere.

EPÍSTOLA LV.

AD THIBARITANOS, DE EXHORTATIONE MARTYRII.

CYPRIANUS plebi Thibari² consistenti salutem.

Cogitaveram quidem, fratres dilectissimi, atque in votis habebam, si rerum ratio ac temporis conditio per-mitteret, secundūm quod frequenter desiderāstis, ipse ad vos venire, et quantulācumque mediocritate exhortationis nostrāe præsens illic fraternitatem corroborare. Sed, quoniam sic rebus urgentibus detinemur ut longē istinc' excurrere, et diù a plebe cui de divina indulgen-tia præsumus abesse, non detur facultas, has interim pro me ad vos vicarias litteras misi. Nam, cùm Domini instruentis dignatione instigemur sæpiùs et admone-amur, ad³ vestram quoquè conscientiam admonitionis nostrāe sollicitudinem perferre debemus. Scire enim debetis et pro certo credere ac tenere, pressuræ diem super caput⁴ esse cæpisse, et^a occasum sæculi atque

¹ Nada más limpio, más breve, ni más perentorio que este *ultimatum*, resumen y conclusión de la presente carta, que es la obra maestra epistolar de nuestro Autor, y uno de los más admirables trozos de elocuencia de todas las literaturas y de todas las edades.

² Thibaris, ciudad de África.

³ Debemos hacer extensivas al bien de vuestras conciencias nuestras solícitas exhortaciones.

⁴ Los latinos, hablando de un peligro inminente, decían que le tenían ó estaba *supra caput*.

^a II Thess. II.

antichristi tempus appropinquâsse¹, ut parati omnes ad prelum stemus, nec quidquam nisi gloriam vitæ æternæ et coronam confessionis dominicæ cogitemus, nec putemus talia esse quæ veniunt, qualia fuerunt illa quæ transierunt.

Gravior nunc et ferocior pugna imminet, ad quam fide incorruptâ et virtute robustâ parare se debeant milites Christi considerantes idcirco se quotidie calicem Sanguinis Christi bibere, ut possint et ipsi prop-ter Christum sanguinem fundere. Hoc est enim velle cum Christo inveniri, id quod Christus et docuit et fecit imitari, secundūm Joannem apostolum dicentem: *Qui dicit se in Christo manere, debet quomodo ille am-bulavit et ipse ambulare*². Item beatus Paulus aposto-lus exhortatur et docet, dicens: *Sumus filii. Si autem filii Dei, et hæredes Dei, cohæredes autem Christi, siqui-dem compatimur ut et commagnificemur*³. Quæ nunc omnia consideranda sunt nobis, ut nemo quidquam de sæculo jam moriente desideret, sed sequatur Chris-tum, qui et vivit in æternum, et vivificat servos suos in fide sui nominis constitutos. Venit enim tempus, fratres dilectissimi, quod jampridem Dominus noster prænuntiavit et docuit advenire, dicens: *Veniet hora ut omnis qui vos occiderit, putet se officium Deo facere. Sed hæc facient, quoniam non cognoverunt Patrem neque me. Hæc autem locutus sum vobis ut, cùm venerit hora eorum, memores sitis, quia ego dixi vobis.*^c

Nec quisquam miretor persecutionibus nos assiduis fatigari, et pressuris angentibus frequenter urgeri, quando, hæc futura in novissimis temporibus, Dominus antè prædixerit, et militiam nostram magisterio et hor-

¹ Muchos Padres de la Iglesia y Pontífices de los primeros siglos expresaron esta creencia de estar próximo el fin del mundo.

^a I Joan. II.—b Rom. VIII.—c. Joan. XVI.

tamento sui sermonis instruxerint; Petrus quoquè apostolus ejus docuerit, ideo persecutiones fieri ut probebamur, et ut dilectioni Dei, justorum præcedentium exemplo, nos etiam morte et passionibus copulemur. Posuit enim in epistola sua dicens: *Charissimi, nolite mirari ardorem accidentem vobis, qui ad tentationem vestram fit, nec excidatis, tanquam novum aliquid vobis contingat; sed quotiescumque communicatis Christi passionibus, per omnia gaudete, ut et in revelatione facta claritatis ejus gaudentes exultetis. Si impropperatur vobis in nomine Christi, beati estis, quia majestatis et virtutis Domini nomen in vobis requiescit, quod quidem secundum illos blasphematur; secundum nos autem honoratur*^a.

Docuerunt autem nos Apostoli ea quæ de præceptis dominicis et cœlestibus mandatis ipsi quoquè didicерunt, Domino ipso scilicet corroborante nos, et dicente: *Nemo est qui relinquat domum, aut agrum, aut parentes, aut fratres, aut sorores, aut uxorem, aut filios propter regnum Dei, et non recipiat seplies tantum in isto tempore, in sæculo autem venturo vitam æternam*^b; et iterum: *Beati, inquit, eritis, cum odio vos habuerint homines, et separaverint vos, et expulerint, et maledixerint nomini vestro quasi nequam propter Filium hominis. Gaudete in illa die et exultate. Ecce enim merces vestra multa est in cœlis*^c. Gaudere nos et exsultare voluit in persecutionibus Dominus; quia, quando persecutiones fiunt, tunc dantur corona fidei, tunc probantur milites Dei, tunc martyribus patent cœli. Neque enim ¹ sic nomen militiae dedimus, ut pacem tantum modo cogitare, et detrectare et recusare militiam debeamus, quando in ipsa militia primus ambulaverit Dominus, humilitatis et tolerantiae et passionis magister, ut, quod fieri docuit,

^a Pues no nos alistamos en la milicia, ó no abrazamos nuestra carrera militar para, etc.

^b I Petr. iv.—b Marc. x; Luc. xviii.—c Ibid. vi.

prior faceret, et quod pati hortatur, prior pro nobis ipse pateretur. Sit ante oculos vestros, fratres dilectissimi, quod qui omne judicium a Patre solus accepit, et qui venturus est judicatus, jam judicii sui et cognitionis futuræ sententiam protulerit, prænuntians et contestans, confessurum se coram Patre suo confitentes, et negaturum negantes.

Si mortem possemus evadere, merito mori timemus. Porrò autem, cùm mortalem mori necesse sit, amplectamur occasionem de divina promissione et dignatione venientem, et fungamur exitu mortis ¹ cum præmio immortalitatis, nec vereamur occidi, quos ² constat, quando occidimur, coronari. Nec quisquam, fratres dilectissimi, cùm populum nostrum fugari conspexerit metu persecutionis et spargi, conturbetur quod collectam fraternitatem non videat, nec tractantes ³ episcopos audiat. Simùl tunc omnes esse non possunt, quibus occidere non licet, sed occidi necesse est. Ubi cumque in illis diebus unusquisque fratrum fuerit a grege interim necessitate temporis corpore, non spiritu separatus, non moveatur ad fugae illius horrorem, nec recedens et latens deserti loci solitudine terreatur. Solus non est, cui Christus in fuga comes est. Solus non est qui, templum Dei servans, ubicumque fuerit, sine Deo non est. Et, si fugientem in solitudine ac montibus latro oppresserit, fera invaserit, fames aut sitis aut frigus afflixerit, vel per maria præcipiti navigatione properantem tempestas ac procella submerserint, spectat militem suum Christus ubicumque pugnantem, et persecutionis causâ pro nominis sui honore morienti præmium reddit, quod daturum se in resurrectione promisit.

¹ Muramos.

² Toda vez que el martirio nos asegura la corona eterna.

³ Acerca de esta voz véase lo dicho en la carta LI.

Nec minor est martyrii gloria non publicè et inter multos perisse, cùm pereundi causa sit propter Christum perire. Sufficit ad testimonium martyrii sui testis ille qui probat martyres et coronat. Imitemur, fratres dilectissimi, Abel justum, qui initiauit martyria^a, dum propter justitiam primus occiditur.^a Imitemur Abraham, Dei amicum, qui non est cunctatus ut filium victimam suis manibus offerret, dum Deo fide devotionis obsequitur. Imitemur tres pueros, Ananiam, Azariam et Misahelem; qui, nec aetate territi, nec captivitate fracti, Judæa devictâ, et Hierosolymis captis, in ipso regno suo regem fidei virtute vicerunt, qui, adorare statuam quam Nabuchodonosor rex fecerat jussi, et minis regis et flammis fortiores extiterunt, proclamantes et fidem suam per hæc verba testantes: *Nabuchodonosor rex, non opus est nobis de hoc verbo respondere tibi. Est enim Deus, cui nos servimus, potens eripere nos de camino ignis ardantis, et de manibus tuis, rex, liberabit nos.* Et si non, notum sit tibi quia diis tuis non servimus, et imaginem auream quam statuisti non adoramus^b. Credebat se illi secundùm fidem posse evadere; sed addiderunt, et si non, ut sciret rex, illos propter Deum quem colebant et mori posse. Hoc est enim robur virtutis et fidei, credere et scire quòd Deus a morte præsente liberare possit, et tamen mortem non timere, nec cedere, ut probari fortius fides possit. Erupit per eos eorum Spiritus Sancti incorruptus et invictus vigor, ut appareant vera esse quæ in Evangelio suo Dominus dixit: *Cum autem vos apprehenderint, nolite cogitare quid loquamini. Dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini. Non enim vos estis qui loquimini, sed spi-*

^a Inauguró el martirio; fué el primer mártir.

^b Genes. iv, xxii.—b Dan. iii.

ritus Patris vestri qui loquitur in vobis^a. Dixit, quid loqui et respondere possimus, dari nobis in illa hora dívinitus et offerri, nec nos tunc esse qui loquimur, sed spiritum Dei patris; qui, cùm a consitentibus^b non discedit neque dividitur, ipse in nobis et loquitur et coronatur.

Sic et Daniel, cùm compelleretur adorare idolum Bel, quem tunc populus et rex colebat, in asserendum Dei sui honorem plenâ fide et libertate prorupit dicens: *Nihil colo ego nisi Dominum Deum meum, qui condidit cælum et terram*^b. Quid? in Machabæis beatorum^c martyrum gravia tormenta et multiformes septem fratribus poenæ^c, et confortans liberos suos mater in poenis, et moriens ipsa quoquè cum liberis, nonne magnæ virtutis et fidei documenta testantur, et nos ad martyrii triumphum suis passionibus adhortantur? Quid Prophetæ, quos ad præscientiam futurorum Spiritus Sanctus animavit? Quid Apostoli, quos Dominus elegit? Nonne cùm justi occiduntur propter justitiam, mori nos quoque docuerunt? Christi nativitas a martyris infantium statim cœpit, ut ob nomen ejus, a bimatu et infra^d qui fuerant, necarentur. Ætas needum habilis ad pugnam, idonea extitit ad coronam. Ut appareret, innocentes esse qui propter Christum necantur, infantia innocens ob nomen ejus occisa est. Osteum est, neminem esse a periculo persecutionis immunem, quando^e et tales martyria fecerunt.

Quàm verò gravis causa sit^f nominis christiani ser-

^a En vosotros ó por vuestra boca.

^b Suple eum.

^c Los crueles tormentos de los santos mártires y los variados suplicios de los siete hermanos.

^d Cuando, ó puesto que, hasta una edad tan tierna ha prodigado sus mártires.

^e Suple judicáte ó videte. ¡Cuán injusto, cuán indigno es que un esclavo del nombre de Jesucristo, etc.

^f Matth. x.—b Dan. xiv.—c II Mach. vii.—d Matth. ii.

vum pati nolle, cùm prior passus sit Dominus, et pro peccatis nostris nos pati nolle, cùm peccatum suum proprium non habens passus sit ille pro nobis! Filius Dei passus est, ut nos filios Dei faceret, et filius hominis pati non vult, ut esse Dei filius perseveret! Si odio saceruli laboramus, odium saceruli sustinuit prior Christus. Si contumelias in hoc mundo, si fugam, si tormenta toleramus, graviora expertus est mundi factor et dominus, qui et admonet dicens: *Si sæculum vos odiit, mementote quia me priorem vobis odiit. Si de sæculo essetis sæculum quod suum esset amaret. Sed quia de sæculo non estis, et ego elegi vos de sæculo, propterea odiit vos sæculum. Mementole sermonis quem dixi vobis: Non est servus major domino suo. Si me persecuti sunt, et vos persequentur^a.* Dominus et Deus noster quidquid docuit, et fecit, ut discipulus excusatus esse non possit, qui discit et non facit.

Neque aliquis ex vobis, fratres dilectissimi, futuræ persecutionis metu aut antichristi imminentis adventu sic terreatur, ut non evangelicis exhortationibus et præceptis ac monitis cœlestibus ad omnia inveniatur armatus. Venit antichristus, sed et supervenit Christus. Grassatur et savit inimicus, sed et statim sequitur Dominus passiones nostras et vulnera vindicaturus. Irascitur adversarius et minatur, sed est ^b qui possit de ejus manibus liberare. Ille metuendus est, cuius iram nemo poterit evadere, ipso præmonente et dicente: *Ne timueritis eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere. Magis autem metuete eum qui potest et corpus et animam occidere in gehennam^b*; et iterum: *Qui amat animam suam, perdet illam, et qui odiit animam suam in isto sæculo, in vitam æternam conservabit illam^c.* Et in Apocalypsi instruit et præmonet dicens: *Si quis ado-*

^a Hay quien.

^b Joan. xv.—b Matth. x.—c Joan. xii.

rat bestiam et imaginem ejus, et accipit notam in fronte sua et in manu, bibet et ipse de vino iræ Dei mixto in poculo iræ ejus, et punietur igne et sulphure sub oculis sanctorum angelorum et sub oculis Agni, et fumus de tormentis eorum ascendet in sæcula sæculorum, nec habebunt requiem die ac nocte quicunque adorant bestiam et imaginem ejus^a.

Ad agonem sæcularem excentur homines et parantur; et magnam gloriam computant honoris sui, si illis, spectante populo et imperatore præsente, contigerit coronari. Ecce agon sublimis et magnus, et coronæ celestis præmio glriosus, ut ^b spectet nos certantes Deus, et super eos quos filios facere dignatus est oculos suos pandens, certaminis nostri spectaculo perfruatur. Præliaentes nos et fidei congreßione pugnantes spectat Deus, spectant angeli ejus, spectat et Christus. Quanta est gloriæ dignitas et quanta felicitas, præsente Deo congregati, et Christo judice coronari! Armemur, fratres dilectissimi, viribus totis, et paremur ad agonem mente incorruptâ, fide integrâ, virtute devotâ. Ad aciem, quæ ^c nobis indicitur, Dei castra procedant. Armentur integri, ne ^d perdat integer quod nuper stetit. Armenatur et lapsi, ut et lapsus recipiat quod amisit. Integros honor, lapsos dolor ad prælium provocet. Armari et præparari nos beatus Paulus apostolus docet dicens: *Non est nobis collectatio adversus carnem et sanguinem, sed adversus potestates et principes hujus mundi et harum tenebrarum, adversus spiritus nequitiae in cœlestibus.*

^a En el cual tenemos por testigo de nuestros esfuerzos al mismo Dios, quien está contemplando a los que se dignó hacer hijos suyos, para gozarse en el espectáculo de nuestro triunfo.

^b Que se nos presenta.

^c A fin de que el que tuvo la dicha de mantenerse firme, no pierda el mérito del valor desplegado poco ha.

^d Apoc. xiv.

Propter quod induite tota arma, ut possitis resistere in die nequissimo; ut, cum omnia perseceritis, stelis accincti lumbos vestros in veritate, induit loricam justitiae, et calceati pedes in præparatione Evangelii pacis, assumentes scutum fidei in quo possitis omnia ignita jacula nequissimi extingueret, et galeam salutis et gladium spiritus, qui est sermo Dei^a.

Hec arma sumamus, his nos tutamentis spiritualibus et cœlestibus muniamur, ut in die nequissimo resistere diaboli minis et repugnare possimus. Induamus loricam justitiae, ut contra inimici jacula monitum sit pectus et tutum. Calceati sint evangelico magisterio et armati pedes; ut, cum serpens calcari a nobis et obterri cœperit, mordere et supplantare non possit. Portemus fortiter scutum fidei, quo protegente, quidquid jaculatur inimicus possit extingui. Accipiamus quoquè ad tegumentum capitis galeam salutarem, ut muniatur aures, ne audiant edicta feralia^b; muniatur oculi, ne videant detestanda simulacra^c; muniatur frons, ut signum Dei incolume servetur; muniatur os, ut Dominum suum Christum victrix lingua fateatur. Armemus et dexteram gladio spirituali, ut sacrificia funesta fortiter respuat; ut, Eucharistiæ memor, quæ Domini Corpus accepit, ipsum complectatur, postmodum a Domino sumptura præmium cœlestium coronarum.

O dies ille qualis et quantus adveniet, fratres dilectissimi, cum cœperit populum suum Dominus recensere, et divinæ cognitionis examine singulorum merita recognoscere, mittere in gehennam nocentes, et^d per-

^a Esos funestos edictos (los decretos de los emperadores que mandaban ofrecer sacrificios á los ídolos.)

^b Las estatuas de los falsos dioses.

^c Y abrasar á nuestros perseguidores con los merecidos ardores de las llamas eternas.

^d Ephes. iv.

secutores nostros flammæ pœnalis perpetuo ardore flammare, nobis verò mercedem fidei et devotionis exsolvere! *Quæ erit gloria, et quanta lœtitia admitti ut Deum videoas, honorari ut cum Christo Domino Deo tuo salutis ac lucis æternæ gaudium capias, Abraham et Isaac et Jacob et Patriarchas omnes et Prophetas et Apostolos et Martyres salutare, cum justis et Dei amicis in regno cœlorum datae immortalitatis voluptate gaudere, sumere illic quod nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit^e!* Majora enim nos accipere quād quod hic aut operamur aut patimur, Apostolus prædicat dicens: *Non sunt condignæ passiones hujus temporis ad superventuram claritatem quæ revelabitur in nobis^f.* Cū revelatio illa venerit, cū claritas super nos Dei fulserit, tam beati erimus et lœti, dignatione Domini honorati, quād rei remanebunt et miseri qui, Dei desertores aut contra Deum rebelles, voluntatem fecerunt diaboli, ut eos necesse sit cum ipso simul inextinguibili igne torqueri.

Hæc, fratres dilectissimi, hærent cordibus nostris. Hæc sit armorum nostrorum præparatio, hæc diurna ac nocturna meditatio, ante oculos habere et^g cogitatione semper ac sensibus volvere iniquorum supplicia, et præmia ac merita justorum, quid negantibus Dominus comminetur ad pœnam, quid contra confitentibus promittat ad gloriam. Si hæc cogitantibus ac meditantibus nobis supervenerit persecutionis dies, miles Christi, præceptis ejus et monitis eruditus, non expavescit ad pugnam, sed paratus est ad coronam.

Opto vos, fratres charissimi, semper benè valere.

^e Y ocupar continuamente el entendimiento y el corazon en, etc.

^f I Cor. ii.—b Rom. viii.